

זרקור – GHB ו-GBL

מופע הסם

ה GHB הינו סם חסר ריח וצבע. צורתו השכיחה ביותר של החומר היא כנוזל, בנוסף ניתן למצוא GHB גם באבקה, טבליות (בדומה לאקסטזי) וקפסולות.

השימוש בסם

- בשנות ה-60 השימוש ב GHB, שהינו סם סינטיטי מדכא, היה לצורך הרדמה ואילחוש, אולם השימוש בו נפסק בשל השפעות הלואי של החומר. מאוחר יותר נעשה בחומר שימוש למספר מטרות - לצורך הרגעה, ככדור שינה וכתוסף מזון הנצרך ע"י ספורטאים לצורך בניית הגוף.
- כיום נעשה שימוש לרעה בסם בדומה לאקסטזי, כסם מועדונים, לצורך שיפור מצב הרוח ותחושת רוממות. עדויות מרחבי העולם מצביעות על שימוש הולך וגובר ב GHB במהלך מסיבות בשנים האחרונות. את הסם ניתן למצוא במועדונים, בארים ומסיבות שונות. קהל המשתמשים מורכב בעיקר מצעירים ובני נוער.
- שימוש נוסף הנעשה בסם הוא לצורך שיפור היכולת והריגושים המיניים. הסם מוכר כ"סם אונס" ("DATE RAPE DRUG") כיוון שמשמש את התוקפים לצורך ניטרול התנגדות הקורבנות לתקיפה ומונע מהם לזכור את אשר אירע. דרך פעולה נפוצה במקרים אלו היא החדרת הסם בעורמה לתוך משקהו של הקורבן, במינונים גבוהים יחסית, המביאים את הקורבן לעירפול חושים. קשה להעריך את היקף התופעה בשל מקרים רבים של חוסר מודעות הקורבן לאירוע, והקושי לאתר סימני שימוש.
- בחודש נובמבר 2006 רכשה הרשות למלחמה בסמים אלפי ערכות שמייצרת חברה באנגליה היכולות לזהות את הסם. מדובר במעיו קרטון ובתוכו מזלף ושלוש קוביות. באמצעות המזלף יש להזליף טיפה מהמשקה לתוך קוביות הקרטון. אם הקרטון משנה את צבעו בהתאם להוראות – המשקה מכיל סם.

השפעות

- ה GHB הינו סם המדכא את מערכת העצבים וגורם לתחושת רוגע ושחרור. השפעותיו של הסם מתחילות כ 10 עד 20 דקות מרגע לקיחתו ונמשכות כ 4 שעות, בכפוף לכמות שנצרכה. הוא מתנקה מהגוף במהירות רבה יחסית עובדה המקשה על איתור השימוש בו.
- מנת השימוש המקובלת של הסם כאשר נצרך כאבקה היא כ 1-3 גרם ובמקרים של משתמשים שפיתחו סבילות אף 4-5 גרם. בצורתו הנפוצה של הסם כמשקה לא ניתן לדעת באופן וודאי את הריכוז והמינון בכל מנה.
- מגוון ההשפעות הנרחב של הסם הופך את השימוש בו למסוכן ביותר לאור העובדה כי איש אינו יודע מהם המינונים הנדרשים להשגת התופעות המבוקשות, ומינונים נמוכים של הסם עלולים בקלות להפוך למנת יתר.
- ברחבי העולם מוכרים אלפי מקרים של משתמשים אשר הגיעו לחדרי המיון לאחר השימוש בסם ועשרות מקרי מוות. במחקר שנעשה בהולנד נמצא כי שניים מבין כל שלושה משתמשים ב GHB איבדו את הכרתם לאחר השימוש בו.
- הסם גורם לשחרור של דופאמין במוח אשר יכול לבוא לידי ביטוי, בשימוש במינונים נמוכים, בדגדוג, תחושת חמימות וקלילות, פטפטנות ואף הגברת החשק המיני וחיזוק האון הגברי. לצורך ביצוע עבירות מין יש צורך במינון גבוה יותר אשר מביא לדיכוי התנגדות הקורבן. במקרים רבים לאחר ההתעוררות מהשפעת הסם הקורבנות כלל אינם מודעים לאשר אירע להם.
- תופעות הלוואי במקרה של מנת יתר כוללות חולשה, בחילות, הקאות, כאבי ראש, איבוד הכרה, פגיעה ברפלקסים, האטה בקצב הלב, קשיי נשימה ואף מוות.
- שילוב הסם עם אלכוהול ומתאמפטמינים מסוכן מאוד היות ומביא להאצת והעצמת נדודי השינה, קשיי נשימה ובמינונים גבוהים עלול לגרום לדום לב ומוות.
- בחלק קטן של המקרים עלול הסם לגרום להתמכרות פיזית ופסיכולוגית.
- צריכת ה GBL לבדו עשוי לגרום לאותן השפעות היות ותהליכים כימיים בגוף הופכים את החומר ל GHB.

ההיבט החוקי

- ה GHB מופיע באמנת החומרים המסוכנים משנת 1988, ה GBL אינו מופיע באמנה.
- ישראל - ה GHB וה GBL נמצאים כיום **בפקודת הסמים הישראלית, החל מאוקטובר 2003 ובשל היות ה- GBL בעל מבנה כימי דומה (אסטר) נכלל גם הוא בפקודה באופן אוטומטי.**
- **ארה"ב - בארה"ב נמצא ה GHB מאז ה 18 בדצמבר 2000 ברשימת החומרים האסורים¹. קודם לכן הועבר בשנת 1996 חוק בקונגרס האמריקאי בשם**

¹ באופן מוזר נכלל בשתי רשימות שונות - האחת של חומרים ללא שימוש רפואי אך בעל פוטנציאל גבוה לשימוש לרעה וברשימה נוספת של חומרים בעלי שימוש רפואי עם פוטנציאל נמוך לשימוש לרעה

”DRUG INDUCED RAPE PREVENTION AND PUNISHMENT ACT” אשר מאפשר להחמיר בענישה כלפי עבריינים הנוקטים באלימות, כולל אונס, תוך כפיית השימוש בסם על הקורבנות. ה GBL אינו מופיע ברשימה אך יש לדווח על מכירת כמויות גדולות ממנו.

ה GHB מצוי בפיקוח, ברמות שונות, במדינות נוספות בעולם דוגמת קנדה, פינלנד, גרמניה, שוויץ שבדיה, צרפת, יפן ודרום אפריקה. בחלק מן המדינות ניתן לרכוש אותו באמצעות מרשם רפואי. ה GBL נמצא בפיקוח בחלק מן המדינות.

בהולנד – הסם אינו מופיע בפקודת הסמים בחוק ההולנדי, ולכן אינו אסור לשיווק או לשימוש. נכון לינואר 2006 הוקמה ועדה בין משרדים במשרד הבריאות המשפטים והפנים אשר עוסקת בהשלכות הסם ובוחנת הכנסתו לחוק הסמים ההולנדי.

ייצור והפצה

ייצור הסם פשוט ואינו דורש רקע בכימיה. ניתן לייצרו אף בייצור ביתי ובמעבדות קטנות תוך חימום המרכיבים העיקריים שהם GBL ובסיס נתרן או אשלגן.

מהחומר הקיים בידינו עולה כי הסם מיוצר במעבדות חשאיות בארצות הברית (יתכן כי קיים ייצור במקומות נוספים בעולם), ובאופן עצמאי ע”י משתמשים באמצעות ערכות אותן ניתן לרכוש אף באמצעות האינטרנט.

הפצתו של הסם נעשית הן ע”י סוחרים והן באמצעות האינטרנט תוך שימוש באתרים מאובטחים המיועדים להעברת הכספים תוך שמירה על מידור ועל אנונימיות הספק והלקוח. ערכות המכילות רכיבים לצורך ייצור עצמאי של הסם נשלחות ללקוח בשני משלוחים נפרדים.

